

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Een Kansrijke Start voor iedereen

Het verhaal over de eerste 1.000 dagen

Wat vind je in dit document?

Drie delen

1. Het verhaal

- ▶ Waarom een gezonde, Kansrijke Start cruciaal is voor ontwikkeling, gezondheid en welzijn van het kind, ook in haar of zijn latere leven.
- ▶ Waarom het van belang is om in de eerste 1.000 dagen te investeren met het oog op grote maatschappelijke thema's zoals preventie, kansengelijkheid en terugdringen gezondheidsverschillen

2. Landelijke ambities & speerpunten komende periode

Wat zijn de ambities en speerpunten in Nederland rond Kansrijke Start de komende jaren?

3. Ambassadeurs van de Landelijke coalitie aan het woord

In de lange versie van dit document vertellen de leden van de Landelijke coalitie Kansrijke Start waarom inzet op de eerste 1.000 dagen van groot belang is.

Voor wie?

Dit document is in afstemming met de Landelijke coalitie Kansrijke Start en de stuurgroep opgesteld, maar *voor iedereen* te benutten.

Voor iedereen die beroepsmatig betrokken is bij inzet op relevante domeinen voor de eerste 1.000 dagen (zoals preventie, kansengelijkheid, terugdringen gezondheidsverschillen, integrale aanpak, jeugdhulp, armoede etc.)

Voor iedereen die wil benadrukken waarom investeren in een Kansrijke Start van groot belang is. Bijvoorbeeld tijdens een presentatie, bijeenkomst of overleg.

Hoe benutten?

Soms wil je het verhaal in zijn geheel benutten, soms onderdelen ervan. Het is beschikbaar in PowerPoint, zodat er delen uit te 'plukken' zijn.

Waarom is **investeren in een Kansrijke Start** belangrijk?

Klik op de tekst en navigeer direct naar de juiste pagina.

1. In geen enkele andere periode worden zoveel mijlpalen bereikt. De basis voor het verdere leven wordt dan gelegd.

7. Deze levensfase biedt momentum om (aanstaande) gezinnen te helpen. En om kwetsbaarheid aan te pakken.

6. De omgeving in de eerste 1.000 dagen is van groot belang voor de verdere ontwikkeling in het leven.

5. De fase voor de zwangerschap heeft al impact.

4. Het is ook financieel aantrekkelijk om in een Kansrijke Start te investeren. En om hier samen aan te werken.

2. Het biedt een kans om in te zetten op kansgelijkheid en terugdringen van gezondheidsverschillen. Deze verschillen ontstaan in het jonge leven.

3. Preventie: het kan problemen voorkomen en de vicieuze cirkel van transgenerationale problemen doorbreken.

Zie ook het [filmpje](#) over het belang van de eerste 1.000 dagen op een mensenleven

Een Kansrijke Start
De eerste 1.000 dagen

Preventie

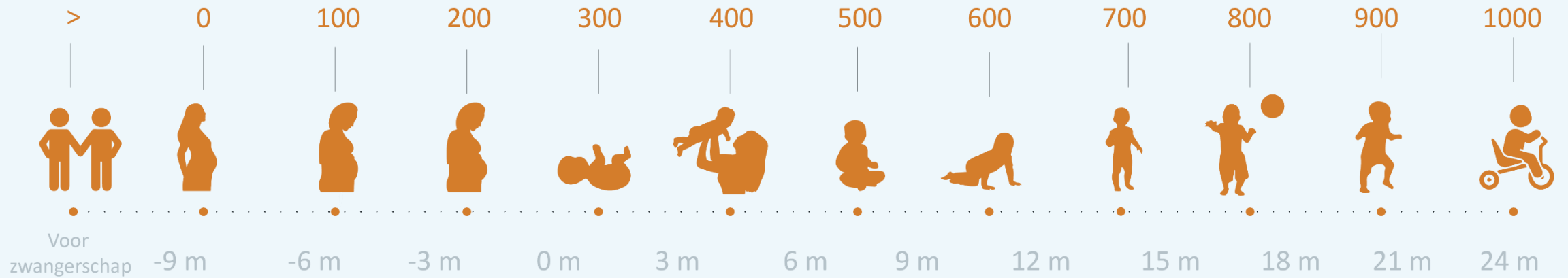
Kansgelijkheid

Terugdringen gezondheidsverschillen

De eerste 1.000 dagen: - 9 maanden tot 2 jaar

Voor, tijdens en na de zwangerschap

In geen enkele andere periode worden zoveel **mijlpalen** bereikt

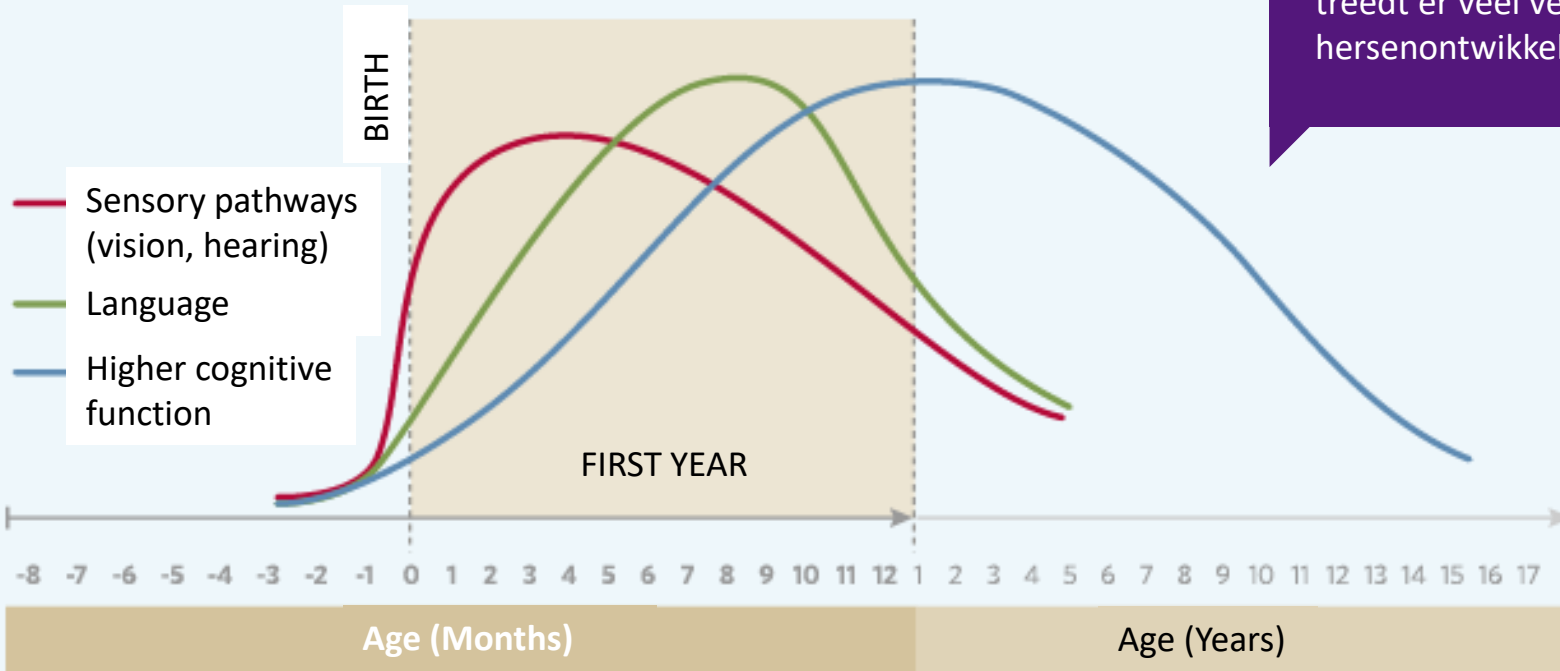
[Klik hier om terug te gaan naar de leeswijzer aan het begin van dit document.](#)

De eerste 1.000 dagen hebben grote impact op de ontwikkeling van het kind

De basis voor het verdere leven wordt in de eerste 1.000 dagen gelegd

Human Brain Development

Tijdens de eerste 1.000 dagen treedt er veel verandering in hersenontwikkeling op.

Van -9 maanden tot 2 jaar worden er in de hersenen verbindingen gemaakt met een snelheid van een miljoen verbindingen per seconde.

Een kans om in te zetten op **kansengelijkheid** en het **terugdringen van gezondheidsverschillen**

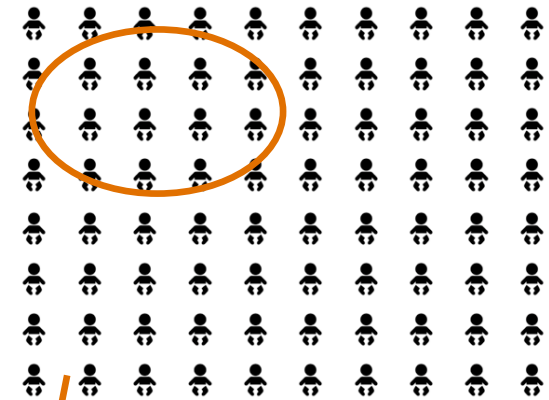
Risicofactoren

Meer dan 1 op de 6 kinderen heeft in de eerste 1.000 dagen te maken met **risicofactoren** die een belangrijke voorspeller zijn van fysieke en mentale problemen later:

- vroeggeboorte, een te laag geboortegewicht of een combinatie daarvan.
- sociale risicofactoren en gebrek aan beschermingsfactoren. Bijvoorbeeld financiën, wonen, werk en een netwerk.
- onbedoelde zwangerschappen.

Op het fundament van de eerste 1.000 dagen bouwen we de rest van ons leven.

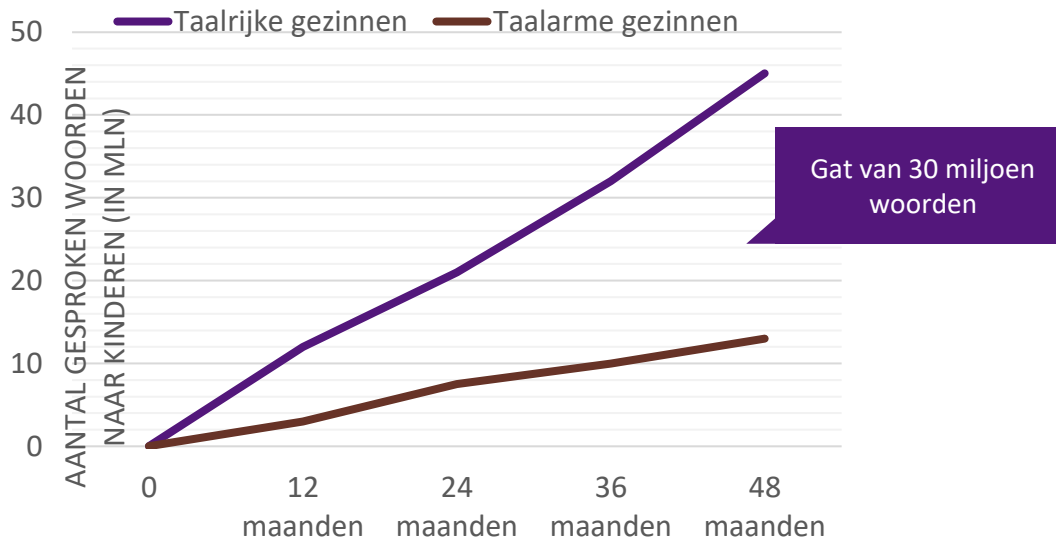
Circa 28.000 kinderen per jaar hebben geen goede start. Bij gebrek aan beschermende factoren is dit een groot risico op problemen later.

Ongeveer 1 op de 6 kinderen begeeft zich in een kwetsbare situatie bij de geboorte

Gezondheidsverschillen ontstaan in het jonge leven

Waar je wieg staat, bepaalt de ontwikkeling in het jonge leven voor een belangrijk deel.

Een kind uit een taalrijk gezin kent **2x zoveel** woorden en kan zich daardoor beter uiten en ontwikkelen (emotioneel en cognitief).

[Klik hier om terug te gaan naar de leeswijzer aan het begin van dit document.](#)

Het risico op kwetsbare situaties onder (potentiële) ouders in beeld
Bij kwetsbaarheid is er een disbalans tussen risicofactoren en beschermende factoren. De online Atlas Kwetsbaarheid voorspelt het risico op kwetsbaarheid onder (potentiële) ouders in Nederland op wijkniveau. Voor dit model zijn geanonimiseerde data van het CBS gebruikt.

Klik [hier](#) voor de kaart

Bij baby's van vier maanden in arme gezinnen is al vaker overgewicht te zien. Met twee jaar heeft 8% van de kinderen in Nederland overgewicht.

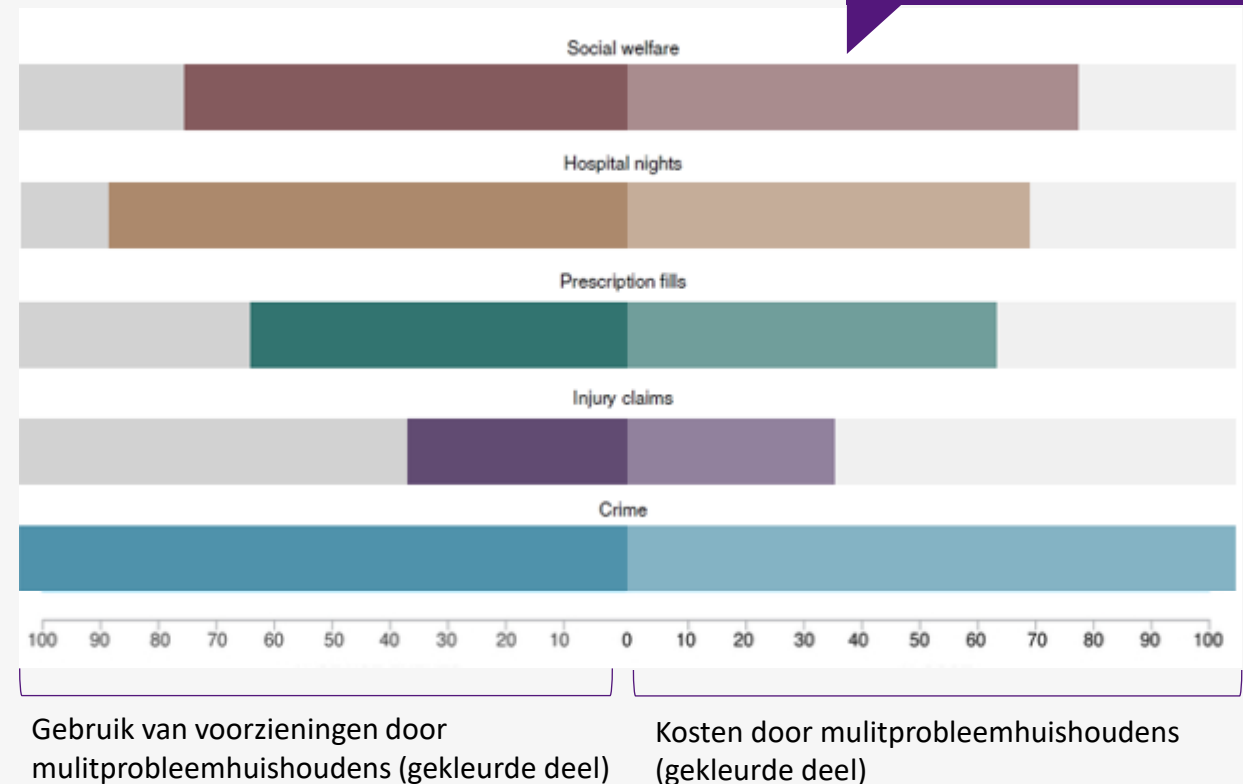
Een Kansrijke Start kan problemen voorkomen en de **vicieuze cirkel van transgenerationale problemen doorbreken**

Investeren in een Kansrijke Start = investeren in kansrijke generaties = investeren in preventie

- ▶ Een groot deel van de maatschappelijke problemen komt samen in een klein deel van de populatie die met 'early life risk factors' te maken heeft gehad.
- ▶ Een goede start in het leven versterkt weerbaarheid in kwetsbare situaties. Het kan de cyclus van problematiek van generatie op generatie doorbreken.

De 'high need – high cost' populatie

(multiprobleemhuishoudens) met 'early life risk factors' gebruiken een groot deel van de maatschappelijke voorzieningen en maken de grootste kosten (zie gekleurde onderdelen figuur).

Figuur: Dunedin studie (2020). Clustering of health, crime and social-welfare inequality in 4 million citizens from two nations

Investeren in een Kansrijke Start is ook **financieel aantrekkelijk**

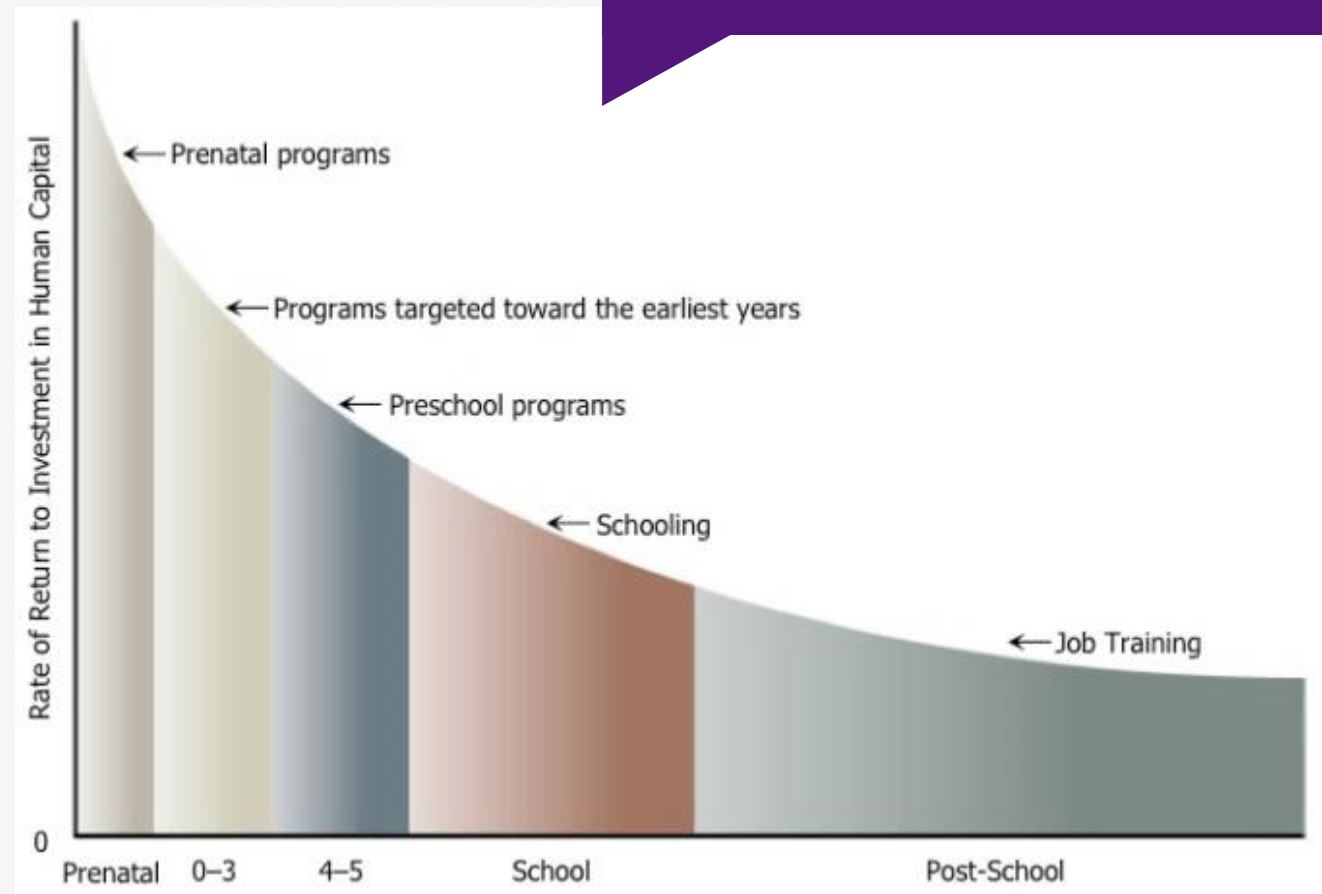
Met investeren in een Kansrijke Start voorkomen w maatschappelijke kosten. Hoe eerder we in het leven investeren, hoe hoger het rendement.

Naast profijt voor ouders en kinderen heeft kansrijke start maatschappelijk rendement: **investeren in de eerste 1.000 dagen kent een rendement van 7% - 10%.**

Ook voorkomen van onbedoelde zwangerschappen via Nu Niet Zwanger is financieel interessant (zie [link](#)).

Het is daarmee een financieel aantrekkelijke investering om maatschappelijke kosten te voorkomen.

“Investeren in jonge kinderen rendeert”
Nobelprijswinnaar James Heckman

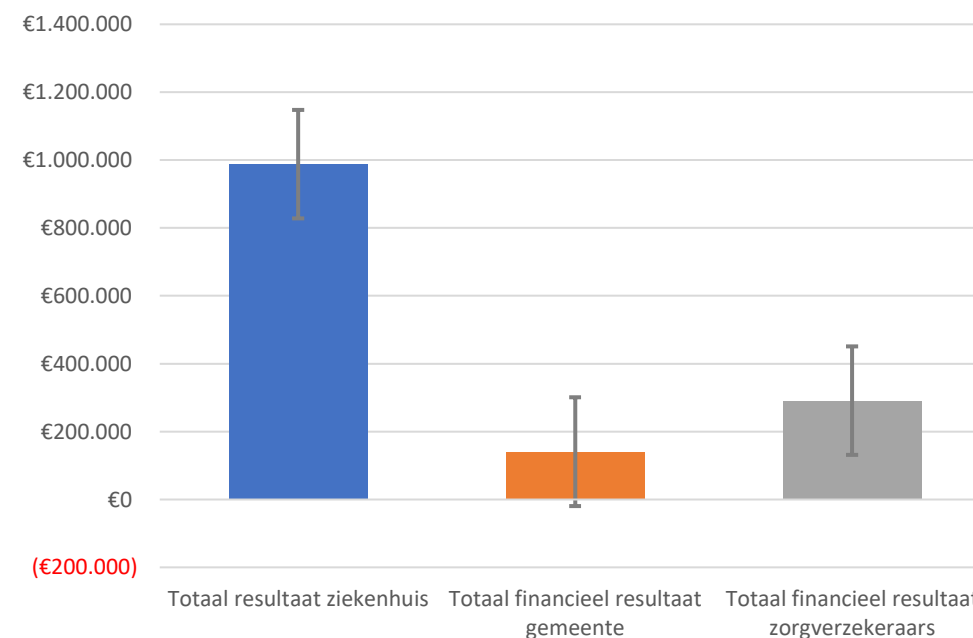

Figuur: The Heckman Curve – James Heckman

Samenwerken rond Kansrijke Start is ook financieel aantrekkelijk

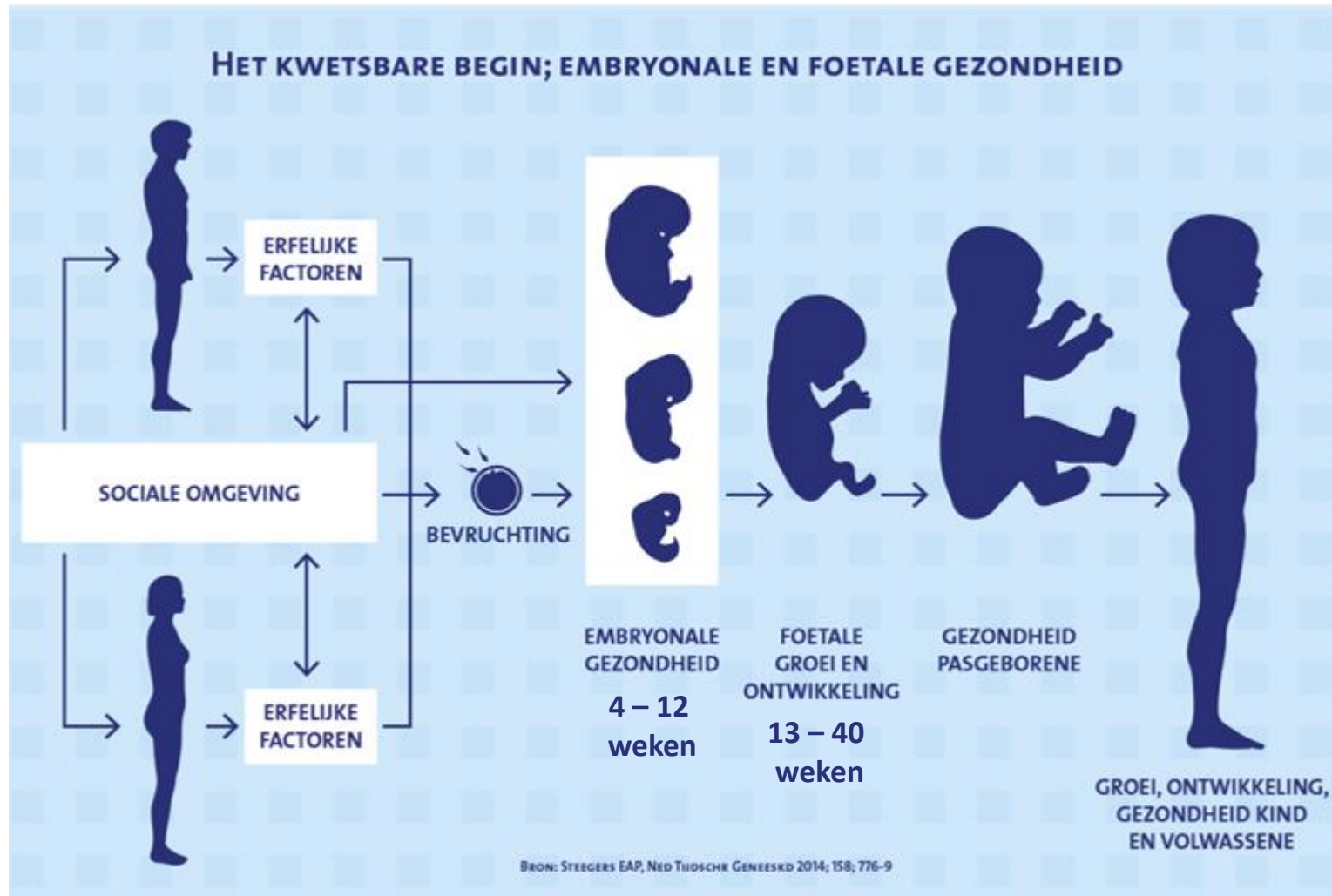
- Integrale **samenwerking rond gezinnen met verhoogde sociale en medische kwetsbaarheid loont naar verwachting kwalitatief én kwantitatief.**

De samenwerking rond (aanstaande) gezinnen uit het HagaZiekenhuis/JKZ met medische en sociale kwetsbaarheid loont voor alle betrokken partijen.

Figuur:
uit rapport 'Maatschappelijke kosten- en batenanalyse Integrale GezinsPoli' (AEF, 2021)
Opdrachtgever: VWS, Actieprogramma Kansrijke Start. N = ca. 700 (aanstaande)
gezinnen met medische en sociale problematiek

De fase **voor de zwangerschap** heeft al impact op het kind

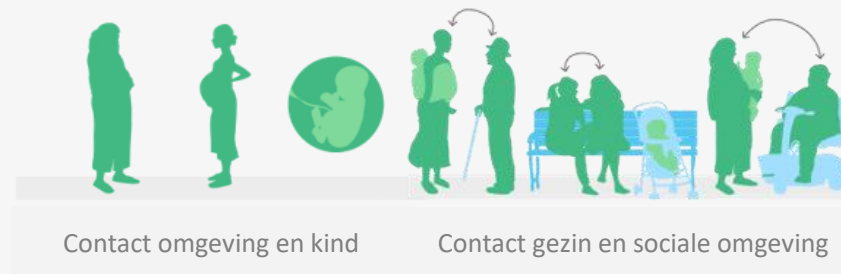
Genetische factoren en sociale omgeving van beide ouders beïnvloeden de gezondheid van de embryo.

De oorsprong van gezondheid en gezondheidsverschillen ligt in de eerste 1.000 dagen van een kind. **De basis hiervoor wordt al gelegd vóór de zwangerschap.**

De omstandigheden van aanstaande ouders (o.a. psychisch en sociaal) hebben al voor de zwangerschap invloed op embryonale gezondheid. Denk aan roken, drinken en eten.

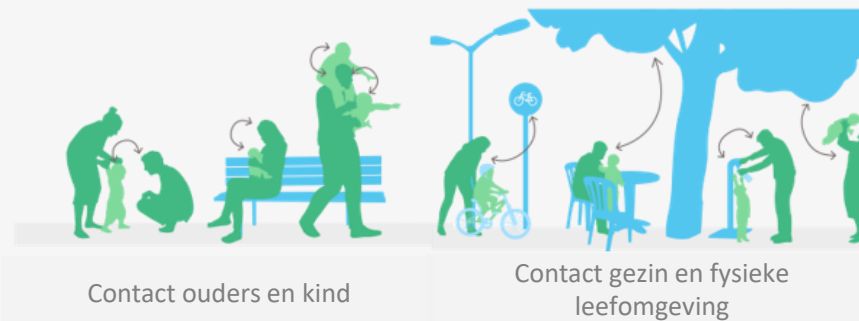
De omgeving in de eerste 1.000 dagen is van **groot belang voor de verdere ontwikkeling in het leven** en een veilige hechting met anderen

Al in de buik is de omgeving van het kind van groot belang: de omstandigheden in de baarmoeder hebben invloed op de groei en ontwikkeling van het ongeboren kind.

De dagelijkse omgeving van het gezin heeft grote invloed. Hoeveel support (aanstaande) ouders ervaren van familie, vrienden, andere ouders, burens, basisvoorzieningen in de wijk (zoals kinderdagverblijf) en werkgevers bepaalt de kracht van het gezin.

In de eerste levensjaren hechten kinderen zich aan hun ouders/ verzorgers en vice versa. Deze verbinding heeft invloed op de mogelijkheden tot veilige hechting in het verdere leven.

Ook de fysieke omgeving is van belang om gezond en veilig op te groeien. Hoe veilig is de buurt en welke mogelijkheden zijn er om te bewegen? Kunnen kinderen in een gezonde omgeving opgroeien (o.a. luchtkwaliteit)?

Deze levensfase biedt momentum om (aanstaande) gezinnen te helpen en **kwetsbaarheid** aan te pakken

Kwetsbaarheid is geen statisch gegeven maar een momentopname.

Zelfredzaam

- Risicofactoren spelen momenteel geen rol.
- Beschermende factoren zijn in relatie tot zelfredzaamheid toereikend om eventuele toekomstige risicofactoren op te vangen.
- Er is op dit moment geen extra ondersteuning nodig.

Potentieel kwetsbare situatie

- Minimaal één (psycho)sociale of medische risicofactor gesignaleerd.
- Beschermende factoren in relatie tot zelfredzaamheid zijn in principe toereikend.
- Om zelfredzaamheid te versterken wordt met het (aanstaande) gezin besproken of ondersteuning gewenst is.

Kwetsbare situatie

- Minimaal één (psycho)sociale of medische risicofactor gesignaleerd.
- Beschermende factoren in relatie tot zelfredzaamheid zijn ontoereikend.
- Zorg/ondersteuning vanuit één of meerdere disciplines.

Zeer kwetsbare situatie

- Meerdere (psycho)sociale of medische risicofactoren gesignaleerd.
- Beschermende factoren in relatie tot zelfredzaamheid zijn ontoereikend.
- Zorg/ondersteuning vanuit meerdere disciplines.

Ambities & speerpunten

Hoe wordt **de komende periode ingezet** op een Kansrijke Start?

‘Kinderen verdienen extra bescherming vanwege hun kwetsbaarheid. Niet alleen ouders, maar ook staten moeten zich hier maximaal voor inzetten en (aanstaande) ouders ondersteunen in hun taak. Bij alle besluiten die kinderen aangaan dient het belang van het kind voorop staan.’

Bron: Kinderrechtenverdrag

Vervolgaanpak 2022-2025

Opgave

Missie!

Kansrijke Start 2022-2025 Elk kind een Kansrijke Start!

Ambitie:

In elke gemeente structureel een lokale Kansrijke Start-aanpak (inclusief de inzet van interventies), zodat (aanstaande) ouders tijdig de juiste zorg en ondersteuning ontvangen, aansluitend op hun hulpbehoefte

Missie!

Focus

Lokale en regionale afspraken zorgen voor juiste zorg dichtbij (aanstaande) ouders

- Duurzame regionale en lokale afspraken
- Randvoorwaarden samenwerking medisch en sociaal domein

Professionals en informeel netwerk ondersteunen (aanstaande) ouders optimaal

- Versterken van vakmanschap
- Versterken van samenwerking
- Versterken van informeel netwerk

Acties

Lokale en regionale afspraken zorgen voor juiste zorg dichtbij (aanstaande) ouders

1. Ketenaanpak KS in alle gemeenten

2. Vormen en versterken van lokale coalities

3. Stimuleren regionale samenwerking

4. Betrekken ervaringsdeskundigheid

5. Versterken vakmanschap professionals (scholing & opleiding, richtlijnen & standaarden, beter signaleren en sensitief werken)

6. Investeren in gezond zwanger worden

7. Nu Niet Zwanger in alle gemeenten

Professionals en informeel netwerk ondersteunen (aanstaande) ouders optimaal

8. Implementatie prenataal huisbezoek JGZ

9. Faciliteren aanpak integrale gezinspoli

10. Versterken verbinding huisartsen en lokale coalities

11. Faciliteren versterking rol informeel netwerk / steunorganisaties lokale coalities

12. Stimuleren sterk ouderschap

13. Stimuleren taalontwikkeling

14. Faciliteren kennisontwikkeling

Werkwijze duurzame borging

Bestuurlijke afspraken

Duurzame financiering

Passende regelgeving

Duurzame leerinfrastructuur, inclusief monitoring

Urgentie en verbinding

Focus

Professionals en informeel netwerk ondersteunen (aanstaande) ouders optimaal

- Versterken van vakmanschap
- Versterken van samenwerking
- Versterken van informeel netwerk

Lokale en regionale afspraken zorgen voor juiste zorg dichtbij (aanstaande) ouders

- Duurzame regionale en lokale afspraken
- Randvoorwaarden samenwerking medisch en sociaal domein

Werkwijze

Borging

(Bestuurlijke) afspraken

Duurzame financiering

Passende regelgeving

Duurzame leerinfrastructuur incl. monitoring

Urgentie en verbinding

IZA, GALA & SPUK

Bestuurlijke akkoorden met duurzame financiering voor Kansrijke Start

Gemeenten

- 2024: alle gemeenten ketenaanpak Kansrijke Start
- Ondersteuning bij regie op kinderwens
- Preconceptievoorlichting en -zorg

Zorgverzekeraars

- Duiding ketenaanpak Kansrijke Start

VWS

- Acties vervolgaanpak Kansrijke Start

Waar staan we nu?

- Kansrijke Start in IZA en GALA > specifieke uitkering (SPUK)
- Regiobeeld.nl: cijfers en vergelijking voor lokale monitoring
- Verbinding met thema's preventie, armoede, kansengelijkheid en leefomgeving
- > 300 gemeenten Kansrijke start aanpak en versterken aanpak met o.a. leertrajecten, digitale zorgpadentool en toolkit kansrijke ontmoetingen
- Checklist voor regionale samenwerkingsafspraken
- Spiegelgroep adviseert over betrekken ervaringskennis en -deskundigheid
- Wegwijzer gezond zwanger worden
- 252 gemeenten aangesloten op Nu Niet Zwanger
- 1 juli 2022 wijziging Wet Publieke gezondheid: aanbod JGZ voor prenataal huisbezoek
- Maatschappelijke kosten baten analyse voor verbinding zorg- en sociaal domein
- Toolkit Taalschatten voor ouders, professionals en gemeenten
- 2022: Leernetwerk KOOZ
- Inzet versterking vakmanschap professionals
- Inzet versterking informeel netwerk
- Opzet duurzame leerinfrastructuur

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

www.kansrijkestart.nl

Kansrijke
Start